

Gülçülük: milyard dollarlıq biznes

Ən zövqlü, maraqlı bizneslərdən biri hesab edilir çiçəkçilik. Bu sektor bütün dünyada milyard dollarlıq sənaye hesab edilir. Çünkü gül-ciçək tələbatı heç vaxt bitməyən tələbatdır. İnsanlar müxtəlif məqsədlər və xüsusi günlər üçün bütün ömrü boyu çiçək alırlar. Bu iqtisadiyyat növü ən kiçik istehsalçıdan ən böyük ixracatçıyadək bir çox insanın öz gəlirini təmin etdiyi sahədir.

Dünyada çiçək biznesi 20-ci əsrin əvvəlində daha çox yayılmağa başladı. ABŞ, Yaponiya, İtalya və Hollanda kimi ənənəvi çiçək istehsalçıları ilə yanaşı, Latin Amerikası və Afrikada gül istehsalı əhəmiyyətli dərəcədə artı. Kolumbiya, Ekvador və

üzrə gülçülük və dibçək bitkiləri istehsalı ümumiylədə 735,5 min hektar ərazidə həyata keçirilir. Dünyada dekorativ bitki istehsali sahələrinin 77%-i (570.000 ha) Asiya-Sakit okean regionunda yerləşir. Bu

Ümumiyyətə, Azərbaycanda gülçülünün inkişafını ləngidən amillərin ən başlıcası maliyyə çatışmazlığıdır. Həmçinin bu gəlirliliq iqtisadiyyatın sahəsini bilən kadrların azlığı da bu sektorun inkişafına mane olur. Bundan əlavə, güllərlə bağlı məlumatlılıq var, gəlirliliyinin olması, ölkə üçün əhəmiyyətli biznes ola bilecəyi barədə də az insan xəberdardır. Lakin hətta bu problemlər həll edilsə belə, SSRİ dövründə dünya bazarındaki yerimizi geri qazanmaq o qədər də asan olmaz.

Məlumat üçün qeyd edək ki, hazırda ölkəmizdə yetişdirən güllərin toxumu Hollandiyadan təmin edilib. Ölkə bazarında satılan güllərin 60 faizi

üçün yetişdirilməsi ən münasib gül növü olaraq xarakterize edilən qərənfilin istehsalına maraqlı azaldır. Mahnılırla, sevdə neğmələrinə mövzü olan, neçə-neçə gözəl eşqlərə şahid olan qərənfil təkcə matəm gülü olmamalıdır. Onun matəm gülü kimi xarakterizə edilməsindən keçmiş də rol oynayır bir az. Çünkü qərənfil 19-cu əsrədə sosialist hərəkatların mübarizə simvolu kimi de tanınırdı.

Yeli gül istehsalının qarşısını alan bir başqa faktor da bu güllərin GMO-su olan alternativlərinin ölkə bazarına ayaq aqmasıdır. GMO növlər dözümlü olur, solmur, əzilmir, ekzotik görüntüsü var. Yerli güllərin qoxusu onlarda olmasa da alicisi çoxdur. GMO növlərdən

Keniya kimi ölkələr dönyanın ən böyük gül istehsalçısı və ixracatçı ölkələri sırasına qoşuldu. Ümumiyyətə, dönyanın 50-dən çox ölkəsində gülçülükle meşğul olunur, ənənəvi istehsal sahələri 600.000 hektardan çoxdur. Ən çox istehsal bölgələri ərazisinin ölçüsünə görə Asiya, Avropa, Mərkəzi və Cənubi Amerika, Şimali Amerika, Afrika və Yaxın Şərqi.

Hindistan, Çin, Braziliya, Meksika, Yaponiya, ABŞ və Tayland kimi ölkələr gülçülük sektorunda böyük paya sahib istehsalçılar olsalar da, daha çox öz daxili bazarları üçün istehsal edirlər. Ekvador və Kolumbiya kimi istehsalçılar isə daha çox ixracə fokuslanıblar. Xüsusiile Afrikanın ekvator qurşağından yerləşən Keniya, Tanzaniya, Zimbabve, Uqanda, Zambiya və Efiopiya kimi ölkələr əlverişli iqlim şəraitine görə əsas istehsalçılar hesab edilir. Bu ölkələrin gülçülük üçün əlverişli iqlim şəraitinin olması, əmək haqqının aşağı olması və xarici investorları cəlb etməsi, həmçinin dövlət tərəfindən stimullaşdırılması onları bazarada söz sahibi edir. Kenyanın geniş ərazilərində açıq becərilme üsü ilə gülçülük işləri aparılır. Afrikada istehsal edilən güllerin 90%-nin Avropada satıldığı təxmin edilir.

2022-ci ilin məlumatlarına görə, dönya

regionda ən çox gül istehsal edən ölkə Hindistan və Çindir.

Azərbaycanda da gülçülük kənd təsərrüfatı iqtisadiyyatının aparıcı və gəlirlili sahələrindən biri olub. Sovet dövründə – XX əsrin 70-ci illərində Azərbaycanda böyük gülçülük təsərrüfatları olub. Həmin dövrə Bəki kəndlərindən Zabrat, Maştağa, Nardaran, Bilgəh, Mərdəkan və Şüvələndə gülçülük sovxoqları fəaliyyət göstərib. Bu təsərrüfatlar həm Azərbaycanı, həm də SSRİ-ni gül ilə təmin edirdi. Şəki-Zaqatala bölgəsində isə respublikada ilk dəfə olaraq sənaye xarakterli gülçülük təsərrüfatı yaradılmışdır. Həmçinin Şəmkir, Tovuz, Qazax rayonlarında da istixanalarda gül təsərrüfatları salınmışdır.

Sovet İttifaqı dağılından sonra gülçülük təsərrüfatları da geriləməyə başladı. Hazırda Azərbaycanda bu sahə ilə məşğul olan təsərrüfatların sayı çox azdır. Daha çox Bakıtrafi kəndlərə qalan bu kiçik təsərrüfatlarda zambaq, nərgizgülü, qızılıgül, xizantem, kala, qərənfil yetişdirilir. Bundan başqa Şəmkir rayonunda da hazırda ölkənin ən böyük gülçülük təsərrüfatı saxlanılır. "AzAgro" MMC Şəmkir rayonunun Saritəpə kəndində Azərbaycanda kənd təsərrüfatı sahəsində az müraciət edilən bu istehsal növü ilə məşğul olur.

toxumlardan alınan yerli istehsaldır, digər 40 faiz ölkəmizdə yetişmeyən növlədir ki, onlar da idxlə edilir.

Gülçülükə bağlı bir məsələni də qeyd etmək yerine düşərdi. Azərbaycanda sovet dövründən qərənfilin istehsali geniş olub. Yazda əkilən, 5 aylıq inkişaf prosesi keçən bu gül üçün minimum 12-13 dərəcə temperatur şərtidir. Bu gül həm yerli bazarada, həm də ixracda yaxşı gəlir mənbəyi olub. 30 il əvvəl qərənfil bütün mərasimlərin bəzəyi idi, gəlinlərin toy günü əlində qərənfieldən bağlanmış dəstə olurdu, toy maşınları qərənfillə bəzədilirdi, uşaq 1-ci sinfə gedəndə müəllimlərinə qərənfil dəstəsi aparırı, mən də aparmışam. Ağ qərənfil temizlik, saflıq, alqırmızı qərənfil isə sevgi demək idi.

1990-ci il hadisələri zamanı şəhid məzarlarına asan və əlçatan gül olan qərənfil düzüldü, bundan sonra qərənfil yalnız matəm gülü kimi tanındı. İndi özəl günlərə, toy və ya ad günlərinə, təbriketmə mərasimine sıfariş edilən gül buketlərində qərənfil olmur. Əvvəl bütün SSRİ-ni təmin edən, bu yolla da ölkə iqtisadiyyatına xeyli gəlir getirən qərənfil indi yalnız matəmlərdə, yas mərasimlərində alınır. Bu da ölkəmizin iqlimi

fərqli olaraq yerli güller etirli olur, lakin bu etir də onların bəxtini açır.

Ümumiyyətə, gülçülük iqtisadi baxımdan çox rentabellidir, qısa müddətə bar verir, mayası böyük xərc tələb etmir. Bu sahənin Azərbaycanda yenidən dirçəldilməsi ölkə iqtisadiyyatı üçün faydalı olar.

Lale Mehrali